Grup	Terim	Arapça		Tanım
	HADİS USULÜ	أصول الحديث	:	Kabul veya ret bakımından ravi ile mervinin hallerini inceleyen ilim dalı. Bu ilme "mustalahu'l-hadis" (hadis ıstılahları) ilmi de denir.
	HADİS	الحديث	:	Efendimiz (s.a.v.)'in söz, fiil ve takrirlerine denir. **Takrir:** Efendimizin huzurunda bir iş işlenmesi veya bir söz söylenmesi ve Efendimizin bunu inkara muktedir iken menetmeyip sukut etmesi.
	SENED	السند	:	Raviler zinciri.
	ISNAD	الإسناد	:	1. Sened ile aynı mana 2. Senedi zikretme.
	METIN	المتن	:	Senedin son bulduğu kelam.
MÜSNEDÜN İLEYH İTİBARİYLE HADİS	**MERFU**	المرفوع	:	Efendimize isnad edilen hadis.
	MEVKUF	الموقوف	:	Sahabeye isnad edilen hadis.
	MAKTU	المقطوع	:	Tabiine isnad edilen hadis.
	MUTTASIL	المتصل	:	Senedinin ravilerinden hiçbiri düşmeyen hadis.
	MUNKATI	المنقطع	:	Senedinin ravilerinden bazısı düşen hadis.
MUNKATI	**MUALLAK**	المعلق	:	Senedinin baş taraflarında ister bir, ister daha fazla ravi düşen hadis.
	MÜRSEL	المرسل	:	Senedinin sonunda düşüş vaki olan hadis, tabiinin sahabeyi atlayıp قال رسول الله demesi.
	MUDAL	المعضل	:	Senedde düşen ravilerin çok sayıda ve peş peşe olması.
	MUNKATI (HUSUSİ)	المنقطع (بالمعنى	:	Bir senedden yalnız bir ravinin düşmesi ve birden fazla düşse bile peş peşe bir mahalden düşmeyip ayrı ayrı mevzilerden düşmesi.
	MÜDELLES	المدلس	:	Ravinin, şeyhini atlayıp kendisinden işitmediği halde sanki kendisinden işitmiş zannını verecek bir ifade getirerek şeyhinin şeyhinden rivayet etmesi.
TEDLÎS	**TEDLÎS Fİ'L-İSNAD**	تدليس الإسناد	:	Ravinin, şeyhini atlayıp kendisinden işitmediği halde sanki kendisinden işitmiş zannını verecek bir ifade getirerek şeyhinin şeyhinden rivayet etmesi.
	TEDLÎS fi'T-TESVİYE	تدليس التسوية	:	Şeyhini zikretmekle beraber onun üstünde bulunan ravilerden birini zayıf olması sebebiyle terkederek üstünde ve altında bulunup tamamı sika olan şeyhleri bırakmak ve senedin bütün ravilerini sikalık yönünden müsavi/eşit kılmak.
	TEDLÎS fi'Ş-ŞUYÛH	تدليس الشيوخ	:	Şeyhini veya şeyhinin şeyhini bilinmeyen bir isim isimlendirmek veya bir künye ile künyelendirmek.
	MÜSNED	المسند	:	Merfu, muttasıl hadis.
	MUZDARIB	المضطرب	:	Muhtelif şekiller üzere rivayet olunan hadis.
	MÜDREC	المدرج	:	Gerek metninde ve gerek isnadında idrac vaki olan hadis.
MÜDREC	**MÜDRECÜ'L-METİN**	مدرج المتن	:	Hadisin metnine ravilerin kelamından lafızlar katılmış olan hadis.
	MÜDRECÜ'L-İSNAD	مدرج الإسناد	:	Ravinin, ayrı ayrı isnadları olan iki hadisi birbirine katarak rivayet etmesidir. Bu da 5 surette vuku bulur.
	ŞAZ	الشاذ	:	Sikanın sikalara muhalefet etmesi.
	MAHFUZ	المحفوظ	:	Şazın mukabili.

	MÜNKER	المنكر	: Zayıfın diğer zayıflara muhalefet etmesi.
	MARUF	المعروف	: Münkerin mukabili.
	MUALLEL	المعلل	: Kendisinde illetler ve sıhhatini zedeleyecek sebepler bulunan hadis. Bunu hadis ilminde gerek dirayet ve gerek rivayet yönüyle maharet sahibi olanlar bilir.
SIFATI İTİBARİYLE HADİS	**SAHİH**	الصحيح	: Âdil ve zâbıt ravilerin muttasıl olarak rivayet ettiği şaz ve muallel olmayan hadis.
SIFATI İTİBARİYLE HADİS	**HASEN**	الحسن	: Sahihin tarifindeki zapt sıfatı tam olmayan kimsenin rivayet ettiği hadis.
SIFATI İTİBARİYLE HADİS	**ZAYIF**	الضعيف	: Sahih ve hasen hadisin sıfatlarını toplamayan hadis.
BİZE GELİŞ NİTELİĞİ	**MÜTEVATİR**	المتواتر	: Senedin ravileri tüm tabakalarında aklın yalan üzerine söz birliği edebileceklerine ihtimal veremeyeceği kadar kalabalık olursa bu hadise mütevatir denir.
BİZE GELİŞ NİTELİĞİ	**ÂHÂD**	الآحاد	: Mütevatir hadisin şartlarını toplamayan hadis.
ÂHÂD	**MEŞHUR**	المشهور	: Her mevzide ravisi ikiden fazla olup tevatür şartlarını toplamayan hadis.
ÂHÂD	**AZİZ**	العزيز	: Ravisi bütün mevzilerde sarahaten ikişer veya bazısında sarahaten ve bazısında zımmen iki olan hadis.
ÂHÂD	**GARİB(FERD)**	الغريب (الفرد)	: Bütün mevzilerde veya bazılarında ravisi tek olan hadis. Buna "ferd" de denir.
	ADALET	العدالة	: Sahibini takva ve mürûete (kişiliğe) sarılmaya götüren bir melekedir.
	ZABT	الضبط	: Râvinin işittiği ve rivayet ettiği hadisleri istediği vakit hazır kılması mümkün olacak surette unutmak ve karıştırmaktan, ezberleyerek kalbinde veya tashih ettikten sonra kitabında muhafaza etmesidir.
TAN VECİHLERİ – ADALETE YÖNELİK	**KEZIBU'R-RÂVİ**	كذب الراوي	: Ravinin, bir hadiste kasten yalanı sabit olmasıdır. Bu ravinin rivayet ettiği hadisler **Mevzu** diye isimlendirilir.
TAN VECİHLERİ – ADALETE YÖNELİK	**İTTİHÂMUHU Bİ'L-KEZİB**	اتهام الراوي بالكذب	: Ravinini, bir hadiste yalanı sabit olmasa da sözlerinde yalan ile meşhur olmasıdır. Yani yalancı bir kimse olması. Bu ravinin rivayet ettiği hadis **Metruk** diye isimlendirilir.
TAN VECİHLERİ – ADALETE YÖNELİK	**FISKU'R-RÂVİ**	فسق الراوي	: Bundan maksat amelde olan fıskıdır. İtikatta olan fıskı değil. Çünkü itikattaki fıskı bidat sayılır. Yalan da fıskdır. Ancak muhaddisler onu -hükmü daha şiddetli olduğu için- müstakil ele alırlar.
TAN VECİHLERİ – ADALETE YÖNELİK	**CEHALETU'R-RÂVİ**	جهالة الراوي	: Ravinin isminin bilinmemesi. Ravinin kim olduğu bilinmeyince adil olup olmadığı da bilinmediği için bu ravide cerh sebebi olur. Bu tür hadisler **Mübhem** diye isimlendirilir.
TAN VECİHLERİ – ADALETE YÖNELİK	**BIDATU'R-RÂVİ**	بدعة الراوي	: Ravinin Rasulullah (s.a.v.) 'den bilinen dini eseslara muhalif bir inanca şüphe ve tevil yoluyla sahip olmasıdır. Eğer inanç inkar yoluyla olursa bu küfür olur.
TAN VECİHLERİ – ZAPTA YÖNELİK	**FART-I GAFLET**	فرط الغفلة	: Fart-ı gaflet ile Kesret-i galat birbirine yakın şeylerdir. Gaflet çoğunlukla hadis dinlemede ve almada, galat ise çoğunlukla hadis dinlemede ve eda etmede olur.
TAN VECİHLERİ – ZAPTA YÖNELİK	**KESRAT-I GALAT**	كثرة الغلط	: Fart-ı gaflet ile Kesret-i galat bir birine yakın şeylerdir. Gaflet çoğunlukla hadis dinlemede ve almada galat ise çoğunlukla hadis dinlemede ve eda etmede olur.
TAN VECİHLERİ – ZAPTA YÖNELİK	**MUHALEFET-İ SİKÂT**	مخالفة الثقات	: Ravinin sikaya veya kendisinden daha sika bir zata muhalefet etmesidir. Bu hafıza noksanlığından ve hadisin hatırlanmaması ve tekrar edilmemesi hasebiyle tağyir ve tebdilden korunmamasından dolayı tenkit sebeplerinden sayılmıştır.
TAN VECİHLERİ – ZAPTA YÖNELİK	**VEHM**	الوهم	: Ravinin rivayetini tevehhüm üzerine bina etmesidir. Bu bazen senedde bazen metinde olur.
TAN VECİHLERİ – ZAPTA YÖNELİK	**SÜ-İ HIFZ**	سوء الحفظ	: Ravinin doğrusu hatasından fazla olup hıfzı ve hatırlaması yanılma ve unutmasından daha çok olmasıdır.
	MAKLUB	مقلوب	: Hadisin senedinde veya metninde takdim veya tehir etmektir. “Mürra b. Kab” ve “Kab b. Mürra” gibi.
	MÜDEBBEC	المدبج	: İki akrandan her birinin diğerinden hadis nakletmiş olmaları.
	MÜTTEFIK VE MÜFTERİK	المتفق والمفترق	: Kendilerinin, baba ve dedelerinin isimleri bir olan iki veya daha ziyade şahıslardır.

MU'TELİF VE MUHTELİF	المؤتلف والمختلف	:	İsimleri yazıda bir, okunuş ve şekil cihetiyle ise farklı olan râvilerdir.
MÜSELSEL	المسلسل	:	Râvilerin eda sîgalarında veya diğer hallerde ittifaklarıyla vaki olan isnaddır.
ÂLİ VE NÂZİL	العالي والنازل	:	Bazen bir hadisin iki senedi olur. Bu surette mezkûr senedlerden birinin ravilerinin adedi diğerinden az olursa râvilerinin sayısı az olan senede “âli” diğerine "nâzil” ismi verilir.
ULUVV-İ MUTLAK	العلو المطلق	:	Âlî ve nâzil senedden her birinin Hazreti Peygambere kadar olan râvilerinin sayısı sayıldığında âlî senedin râvileri daha az olarak tahakkuk ederse, bu senedlerde âlîlik ve nâzillik “mutlak”tır.
ULUVV-İ NİSBÎ	العلو النسبي	:	Âlî ve nâzil senedden her birinin râvi sayısı hadis imamlarından bir zata kadar sayıldığında azlık ve çokluk bulunursa, bu imama kadar râvi sayısı az olan sened diğerine nispetle “âlî sened”dir. Fakat bunun âlîliği “nisbi” dir. O imamdan sonraki ravi sayısının çokluğu önemli değildir.

ULUVV-İ NİSBÎ

MUVAFAKAT	الموافقة	:	Bir musannifin şeyhine diğer bir yoldan ulaşmasıdır. Mesela Buhâri Kuteybe’den o da Imam Mâlik’ten bir hadisi rivayet eder. Bir râvi bu hadisi Buhâri’den rivayet ettiği surette o râvi ile Kuteybe arasında sekiz şahıs olur, eğer Buhâri’ye uğramaksızın mesela Abbas yoluyla Kuteybe’den rivayet ederse Kuteybe ile aralarında yedi şahıs olur.
BEDEL	البدل	:	Bir musannifin şeyhinin şeyhine diğer bir yoldan ulaşmasıdır. Nitekim yukarıdaki misalde üçüncü bir yoldan“Ka’bi”ye ondan da Buhâri’nin şeyhinin şeyhi olan İmam Malik’e ittisal ederlerse burada “Ka’bi”, Kuteybe’den bedel olmuş olur.
MUSÂVÂT	المساوات	:	Bir râviden, senedin sonuna kadar olan isnadın sayı cihetiyle bir musannifin isnadına müsavi olmasıdır
MUSÂFAHA	المصافحة	:	Bir râviden senedin sonuna kadar olan isnadın, bir musannifin talebesinin isnadıyla sayıca eşit olmasıdır.